

Sygn. akt : II AKa 190/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Michał Marzec (spr.)
Sędziowie	SSA Alicja Bochenek SSA Małgorzata Niementowska
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Prok. Okręg. Wandy Ostrowskiej (del.)

po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2013 r. sprawy

1. **Z. Z.** s. R. i J., ur. (...) w C.

oskarżonego z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 286 § 1 kk i art. 297 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk i inne,

2. **A. Z.** s. P. i A., ur. (...) w C.

oskarżonego z art. 296 § 1 kk

3. **W. B.** s. J. i S., ur. (...) w R.

4. **E. F.** s. L. i H., ur. (...) w K.

5. **W. S.** s. S. i H., ur. (...) w O.

oskarżonych z art. 296 § 1, 2, 3 kk

6. **L. C.** s. (...), ur. (...) w B.

oskarżonego z art. 296 § 1, 2 kk

na skutek apelacji prokuratora co do oskarżonego Z. Z. i obrońców oskarżonych

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 1 marca 2013 r.

sygn. akt. V K 265/08

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II AKa 190/13

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 1 marca 2013 roku skazał oskarżonych:

Z. Z. za czyny z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 286 § 1 kk i art. 297 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kkw zw. z art. 12 kk, art. 18 § 3 kk w zw. z art. 296 § 1 kk i art. 271 § 1 i 3 kk w zw. z art. 11 § 3 kkw zw. z art. 12 kk i art. 286 § 1 kk i art. 294 § 1 kk i art. 273 kk w zw. z art. 12 kk na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i 250 stawek grzywny po 75 złotych każda, z zasądzeniem obowiązku naprawienia szkody;

A. Z. za czyn z art. 296 § 1 kk na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat i 170 stawek grzywny po 100 złotych każda, z zobowiązaniem do naprawienia szkody;

W. B. za czyn z art. 296 § 1, 2 i 3 kk na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat i 220 stawek grzywny po 120 złotych każda, z zobowiązaniem do naprawienia szkody;

E. F. za czyn z art. 296 § 1, 2 i 3 kk na karę 1 roku i 1 miesiąca pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat i 200 stawek grzywny po 180 złotych każda, z zobowiązaniem do naprawienia szkody;

W. S. za czyn z art. 296 § 1, 2 i 3 kk na karę 1 roku i 1 miesiąca pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat i 200 stawek grzywny po 100 złotych każda, z zobowiązaniem do naprawienia szkody;

L. C. za czyn z art. 296 § 1 i 2 kk na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat i 110 stawek grzywny po 120 złotych każda, z zobowiązaniem do naprawienia szkody;

Apelacje od tego wyroku wnieśli prokurator i obrońcy oskarżonych.

Obrońca oskarżonych E. F. i W. S. zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, art. 423 § 2 kpk w zw. z art. 6 kpk poprzez nie doręczenie uzasadnienia wyroku, co ograniczyło prawo do obrony oskarżonego. Wniósł o uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonych W. B. i L. C. zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, art. 424 § 1 kpk poprzez nie sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku,

co skutkuje niemożnością merytorycznej kontroli wyroku. Wniósł o uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego A. Z. zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, art. 423 § 1 i 2 kpk oraz art. 424 § 1 i 2 kpk poprzez nie sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, co skutkuje niemożnością kontroli instancyjnej wyroku, art. 410 kpk i art. 7 kpk poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, art. 4 kpk poprzez pominięcie dowodów korzystnych dla oskarżonego, art. 5 § 2 kpk poprzez jego nie zastosowanie oraz błąd w ustaleniach faktycznych. Wniósł o uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego Z. Z. zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił obrazę przepisów postępowania art. 424 § 1 kpk poprzez nie sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, co skutkuje niemożnością polemiki z wyrokiem. Z ostrożności procesowej obrazę prawa materialnego poprzez przyjęcie, że oskarżony wypełnił przesłanki przypisanego mu czynu. Wniósł o uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania.

Prokurator zaskarżył wyrok w części dotyczącej Z. Z.. Zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego art. 11 § 2 i 3 kk poprzez ich pominięcie w pkt 3 wyroku, rażąco niesłuszne zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary wobec oskarżonego i niezastosowanie środka karnego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej oraz obrazę przepisów postępowania art. 424 § 1 kpk poprzez nie sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, co skutkuje niemożnością poznania motywów sądu. Wniósł o uchylenie sprawy w zaskarżonym zakresie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Konsekwencją wniesionych apelacji musiało być uchylenie wyroku do ponownego rozpoznania.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją rzadko spotykaną w praktyce orzeczniczej sądów. Sąd I instancji orzekając w składzie jednoosobowym, wydał wyrok, który został zaskarżony przez strony postępowania, lecz sąd ten nie sporządził pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Fakt nie sporządzenia tego uzasadnienia ma charakter nieodwracalny, jako, że sędzia, który winien ten dokument sporządzić nie pełni już służby w sądownictwie powszechnym.

Sytuacja taka jest do tego stopnia wyjątkowa, że obowiązujące przepisy procedury karnej jej nie przewidziały. Próżno szukać w kodeksie przepisów, które taką sytuację wprost regulują. Także orzecznictwo nie daje jasnej recepty na rozwiązanie tego problemu. Z jednej strony Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 31 marca 2011 roku II KK 265/10 OSNKW 2011/7/59 stwierdził, że w przypadku orzekania wyrokiem, sporządzenie uzasadnienia /.../ jest czynnością wobec orzekania wtórną, następującą w określonych ustawowo przypadkach już po wydaniu wyroku. Z drugiej Sąd Apelacyjny w Krakowie uznał, że brak pisemnych motywów wyroku praktycznie w każdym przypadku skutkuje koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania, gdyż sąd odwoławczy nie ma możliwości wykonania kontroli instancyjnej zasadności oceny dowodów dokonanej przez sąd i instancji /S.A. Kraków 26.10.2011 II Aka 165/11 KZS 2011/11/60.

Podobna sytuacja zdarzyła się już w praktyce orzeczniczej tut. Sądu. Wtedy Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 7 marca 2013 roku II Aka 556/12 /niepublikowany/ stwierdził, że brak uzasadnienia orzeczenia nie tylko utrudnia jego kontrolę w postępowaniu odwoławczym, ale przede wszystkim narusza konstytucyjną zasadę materialnego prawa do obrony /art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 6 kpk/ i uchylił sprawę do ponownego rozpoznania.

W kodeksie postępowania karnego nie ma jednak przepisu, z którego wprost wynika jak Sąd Odwoławczy miałby w sytuacji braku uzasadnienia postąpić, w szczególności brak przepisów, że w każdym przypadku braku uzasadnienia należy podjąć decyzję o charakterze kasatoryjnym. Tym bardziej, że procedurze karnej nie jest ta sytuacja w ogóle nie znana. Brak uzasadnienia nie jest ani faktyczną, ani prawną przeszkodą do kontroli wyroku w postępowaniach uruchomionych nadzwyczajnymi środkami odwoławczymi. Także brak uzasadnienia w odniesieniu do tych współoskarżonych, którzy nie wnieśli środka odwoławczego, w wypadku zastosowania art. 435 kpk nie przekreśla możliwości ustosunkowania się instancji odwoławczej do tych podmiotowych części wyroku, które nie zostały zaskarżone. Sąd Najwyższy, jak i

Sądy Apelacyjne wielokrotnie się jednak wypowiadały, że uzasadnienie, które nie odpowiada wymaganiom określonym w k.p.k., uniemożliwia sądowi drugiej instancji kontrolę zaskarżonego orzeczenia i prawidłowe ustosunkowanie się do zarzutów podniesionych w apelacji. Uchybienie takie powoduje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Skoro wadliwie sporządzone uzasadnienie uniemożliwia kontrolę odwoławczą, to tym bardziej tak należy ocenić jego brak. Oceniając taką sytuację nie można także tracić z pola widzenia charakteru sprawy, której problem dotyczy. Niniejsza sprawa jest sprawą wieloosobową o skomplikowanym stanie faktycznym, w której ocena materiału dowodowego nie jest jednoznaczna.

Także wniesione apelację obrońców oskarżonych stoją na takim stanowisku, gdyż zgodnie wnoszą o uchylenie wyroku z powodu braku jego uzasadnienia. Prawo do obrony oskarżonego z art. 6 kpk jest jednym z fundamentów polskiej procedury karnej, skoro ma oparcie w art. 42 Konstytucji RP i sytuacja, w której brak uzasadnienia uniemożliwia z punktu widzenia obrony realizację tego prawa, nie jest argumentem, który może być pominięty. Proces karny ma charakter kontradiktoryjny i zapoznanie się ze stanowiskiem stron tego procesu jest także obowiązkiem sądu odwoławczego.

Choć w obowiązujących przepisach polskiej procedury karnej brak przepisów, które w wypadku nie sporządzenia przez sąd orzekający w I instancji pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku nakazywałyby automatyczne uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania, to jednak zaistnienie takiej sytuacji, tylko w wyjątkowych wypadkach umożliwia odmienne rozstrzygnięcie. Chodzi o takie wypadki, w których można stwierdzić, iż brak uzasadnienia nie ma wpływu na treść orzeczenia, co może mieć z pewnością miejsce w wypadku spraw, w których ocena materiału dowodowego nie budzi wątpliwości oraz kiedy nie narusza to prawa do obrony oskarżonych, w szczególności nie uniemożliwia merytorycznego odniesienia się do wyroku, co najczęściej będzie wynikało z treści apelacji.

Skoro sytuacja taka nie ma miejsca w niniejszej sprawie, to należało orzec jak w wyroku. W ponownym rozpoznaniu sprawy sąd I instancji winien ponownie przeprowadzić postępowanie dowodowe, wydać wyrok i sporządzić jego pisemne uzasadnienie, o ile strony o to wniosą.